

Казанский педагогический журнал. – 1995. – № 1.

12. Стратегия и рекомендации для гарантии качества в Европейском пространстве высшего образования (ESG) <http://nic.gov.ru>

Învățarea cu MOOC: incursiuni pedagogice

Learning with MOOC: pedagogical insights

Tatiana Chiriac,
doctor în pedagogie, conferențiar
universitar,
Catedra de informatică și
matematică,
Facultatea de Științe ale Educației și
Informatică, UPS „Ion Creangă”,
Chișinău, Moldova

Rezumat

În acest articol se analizează aspectele pedagogice ale învățării cu ajutorului cursurilor masive deschise online (MOOC). Cursurile MOOC se bazează pe metodologii pedagogice dezvoltate în conformitate cu nevoile cursanților moderni.

Cuvinte-cheie: MOOC, învățământ online/e-learning, lecția ghidată de instructor, masivitate, deschidere.

Abstract

This article describes the pedagogical aspects of learning with the help of Massive

Open Online Courses (MOOC)s. MOOCs are based on strong pedagogical methodologies developed in accordance with the needs of modern learners.

Keywords: MOOC, online learning/e-learning, instructor-guided lesson, massiveness, openness.

Odată cu dezvoltarea intensă a învățământului online, apar instrumente tehnologice noi emergente, care modelează sisteme valorice globale de furnizare a serviciilor educaționale. Structura mediului de învățare, natura cunoașterii și a învățării sunt influențate impresionant de ritmul rapid al schimbărilor tehnologice.

Una dintre cele mai interesante tendințe reprezentate de segmentul e-learning, în prezent, este fenomenul de cursuri masive deschise online MOOC (abrevierea sintagmei engleze Massive Open Online Course). Fiind activ cercetat și dezbătut pe scară largă în ultimii ani, în special în agenda învățământului superior, domeniul de cursuri MOOC câștigă teren ca factor semnificativ al inovării în domeniul educației online. În acord cu definiția comună acceptată, un curs MOOC este un curs online proiectat pentru a putea fi urmat de către un număr nelimitat de utilizatori prin intermediul rețelei Internet.

Cursurile MOOC reprezintă alternative ale sistemelor de management al învățării sau ale cursurilor tradiționale instituționale,

structura și formatul cărora se adaptează în mod sistematic, odată cu experiența acumulată în proiectarea și furnizarea acestora. Categoriile de cursuri MOOC acoperă un spectrul larg de sectoare economice, sociale și științifice: management și business, arte și umanitate, studierea limbilor moderne, informatică și programare, științe sociale, științe reale și altele. Accesul deschis online la conținutul unor cursuri din cadrul programelor de studii universitare atrage sute de mii de cursanți, în special pe cei care nu au posibilitate să studieze în timp real. Beneficiile principale ale cursurilor MOOC se referă la educația generală, la învățarea pe tot parcursul vieții și la dobândirea de competențe pe piața forței de muncă.

De la apariția educației online, în anii 1990, proiectele din domeniul MOOC au fost precedate de instrumente care permiteau accesul la versiunea electronică a materialelor de curs și la înregistrările video ale prelegerilor susținute de profesori, actual fiind suplinite cu un set bogat de facilități de învățare interactivă, precum forumuri online și discuții video, evaluare și autoevaluare, teste integrate în prelegeri, comunicare sincronă între participanți. În ultimii ani, fenomenul MOOC, ca format de învățământ e-learning, a devenit o mega tehnologie inovatoare și competitivă.

Industria MOOC a devenit foarte populară în anul 2012, ca rezultat al apariției

platformelor educaționale online *Coursera*¹, *Udacity*² și *edX*³. Odată cu acestea, apare tendința de a clasifica modelele de cursuri MOOC. În acest context, în literatura de specialitate [1; 2; 4], în perioada inițială de dezvoltare a platformelor de învățământ e-learning, s-au conturat două tipuri de cursuri MOOC: (I) cMOOC și (II) xMOOC, fiecare determinând o abordare pedagogică particulară. Diferențele dintre acestea se specifică, în esență, la nivel de metodologie și scop.

Cursurile de tip cMOOC au fost primele cursuri masive deschise online, concepute pentru a testa principiile conectivismului în medii de învățare social dezagregate, cu scopul de a încuraja procesele de relaționare și partajare între grupurile care comunică și colaborează online. În ansamblu, un curs cMOOC se axează pe o abordare de învățare socială, care se concentrează pe comunicarea online între participanți. Cursurile cMOOC au fost structurate astfel încât să ofere un minim de control centralizat sau conținut și să dezvolte capacitatea participanților de a contribui la rețeaua digitală și de a învăța din aceasta. În mod evident, noțiunea de „masiv”

¹Platforma *Coursera* a fost fondată în cadrul Universității din Stanford, actual fiind un antreprenoriat social partener al universităților de top din întreaga lume.

²Platforma *Udacity* a început să se dezvolte la Universitatea din Stanford ca un experiment în învățarea online, prin înglobarea gratuită a cursului „Introducere în inteligența artificială”.

³*EdX* este un provider de cursuri MOOC, fondată de Universitatea din Harvard și Institutul de Tehnologii din Massachusetts.

în aceste cursuri se referă în principal la legături, generarea conținutului și activitatea cursantului, și nu la numărul de participanți, care totuși crește dramatic odată cu apariția cursurilor xMOOC [3].

Cursurile xMOOC se caracterizează printr-o pedagogie lipsită de contact social și se bazează mult pe conținutul video-lecție și pe evaluarea automatizată, orientându-se primordial spre transmisia de conținut și achiziția de cunoștințe prin repetare și testare. Astfel, platformele menționate mai sus, fiind de formatul xMOOC, segmentează un curs în conținuturi video concise și scurte, însoțite de teste automate, pentru a verifica asimilarea de cunoștințe a cursanților pe perioada învățării. De asemenea, un astfel de curs poate include forumuri de discuții între cursanți, pentru analiza comună a conținuturilor studiate sau a unor idei, însă unitatea centrală a cursului este *lecția ghidată de instructor*. Traectoria parcurgerii unui curs de către cursant este liniară și se bazează pe asimilarea și formarea unor competențe specifice fixe. În rezultat, învățarea este percepută ca un proces ce poate fi testat și certificat [Ibidem].

Autorii Pili și Admiraal (2016) susțin că cursurile MOOC pot fi definite în termeni de *masivitate* (numărul de participanți) și *deschidere* (gradul de accesibilitate și flexibilitate). În această revizuire, MOOC-urile au fost clasificate în patru tipuri, pe baza acestor două dimensiuni: (I) cursuri pe scară mică și mai puțin deschise, (II) cursuri pe

scară mică și mai deschise, (III) cursuri pe scară largă și mai puțin deschise, (IV) cursuri pe scară largă și mai deschise [4].

În prezent, platformele educaționale online *Coursera*, *edX* și *Udacity* continuă să fie pe poziții dominante în acest domeniu, însă numărul de participanți la cursurile oferite de acestea s-a micșorat datorită dezvoltării altor platforme MOOC, precum *FutureLearn*, *iversity*, *Canvas*, *Academia Khan*, *OpenLearning* și altele [5; 6]. În mod evident, creșterea rapidă a numărului de platforme care oferă astfel de cursuri se datorează, în mare parte, progreselor înregistrate în tehnologiile web și deschiderii universităților cu scopul de a atrage cât mai mulți cursanți. Faptul că aceste cursuri sunt accesibile, bine gândite și ușor de urmărit le transformă într-o resursă excelentă pentru oricine dorește să-și îmbunătățească perspectivele de carieră.

Odată cu promovarea de către universități a cursurilor MOOC, se examinează activ și modul în care tehnologia MOOC poate influența proiectarea mediului de învățare, în special, rolul profesorilor și cursanților în crearea de experiențe de învățare în mediile de învățare online [7; 8]. Există diferite modalități de a implementa MOOC în procesul actual de învățământ. Una din acestea poate fi desfășurarea unui curs online MOOC în calitate de curs complementar la cursul de bază, studiat de un grup de studenți în cadrul unui program de studiu. Toți studenții pot să

urmeze același curs, să realizeze aceleași sarcini și evaluări și să susțină același examen final online. Profesorul poate ajuta studenții, inițind discuții asupra temelor studiate individual, astfel stimulând creativitatea și abilitatea de gândire critică și favorizând asimilarea de cunoștințe prin partajarea ideilor și proiectelor referitoare la conținuturile didactice ale cursului studiat [9].

În mod specific, un curs MOOC se bazează pe prelegeri video scurte, chestionare cu răspunsuri multiple sau evaluări, forumuri de discuții și documente-text. Lecțiile sunt organizate săptămânal, pentru o perioadă de câteva ore. Cursanții pot să-și rezolve sarcinile și să-și împărtășească și să discute opiniile lor în forumuri sau rețele sociale. În plus, profesorul postează întrebări și poate comunica cu cursanții. Aplicarea paradigmelor educaționale moderne în cadrul MOOC, în general, pune cursantul într-un rol mai activ. Necesitatea interacțiunii și colaborării sociale depinde, de asemenea, și de conținutul cursului.

În practica actuală de proiectare a cursurilor MOOC, accentul se pune pe crearea de medii de învățare care să încurajeze relațiile între cursanți pentru construirea de conexiuni și colaborări între resurse și oameni. În acest context, un curs MOOC reprezintă un mediu în care noile forme de distribuție, stocare, arhivare și recuperare oferă potențialul de dezvoltare a cunoștințelor comune și a formelor de cunoaștere

distribuite. Astfel, profesorul joacă un rol esențial în asigurarea rezultatelor de succes ale dialogului profesor-student, deoarece poate interveni, pentru a motiva discuțiile și a le menține în limitele necesare cursului. În rezultat, construirea cunoștințelor și acțiunea reflexivă rezultă din planificarea atentă a subiectelor de discuție. Deși cursurile MOOC sunt, de obicei, concepute să fie desfășurate cu un sprijin academic minim pe perioada activă, cu certitudine, un profesor MOOC realizează mai multe atribuții: de lector, designer, mentor etc.

Cursurile MOOC oferă acces pe scară largă la noi oferte educaționale, cu posibilități de cercetare online și forme de colaborare inovatoare. Participarea activă prin producerea de produse digitale și interacțiunea cu alți utilizatori conduce la rezultate pozitive în procesul de învățare, deoarece implică participanții într-un proces creativ, stimulând procesele lor cognitive.

Cu toate acestea, în timp ce conținutul online a revoluționat accesul și schimbul de informații, există și riscuri asociate cu acesta: exploatarea utilizatorului ca „produs”, lipsa controlului și revizuirii calității, probleme legate de drepturile de autor; există, de asemenea, și problema pentru studenții online de a experimenta izolarea socială. Desigur, aceste riscuri pot fi diminuate semnificativ prin asumarea de responsabilități atât din partea agenților educaționali, cât și a cursanților. Actual, Web-ul a evoluat într-o

rețea complicată de resurse și site-uri interconectate, gestiunea cărora necesită din partea utilizatorilor autonomie în procesul de învățare, abilități avansate de analiză și sinteză, pentru a selecta informațiile relevante, dar și competențe în utilizarea unei game largi de instrumente, pentru a face acest lucru în mod eficient.

Provocarea include nu numai validarea informațiilor, ci și crearea unor strategii și procedee pedagogice necesare pentru a oferi suport cursanților în procesul de învățare în mediul online. Raționalizarea beneficiilor pedagogice ale cursurilor MOOC sugerează că există aspecte pozitive ale modului în care acestea au fost prezentate inițial și ale traseului după care se adaptează în mod continuu. Caracterul de predare într-un mediu MOOC este bazat, în esență, pe doctrine pedagogice specifice unor medii de învățare mai tradiționale, ceea ce este o trăsătură care exprimă în mare măsură eficiența lor. Evident, astfel de cursuri includ avantaje multiple pentru cursanții moderni și crearea unui „edusistem” (sugestia autorului) care contribuie în mare măsură la dezvoltarea personală și profesională. Autorii Glance, Forsey și Riley (2013) au analizat conținutul și atributele diferitor cursuri MOOC, în baza cărora au rezumat următoarele aspecte pedagogice pozitive ale acestora:

Tabelul 1. Caracteristicile MOOC și beneficiile pedagogice aferente (după [7])

Atribute MOOC	Beneficii pedagogice
modul online de învățare	eficiența învățării online
teste și evaluări online	regăsirea/recuperare a învățării
videoclipuri scurte și chestionare	cunoaștere și învățare
evaluarea și autoevaluarea	învățare îmbunătățită prin această evaluare
lecții-video scurte	îmbunătățirea atenției și concentrației
forumuri on-line	asistență de tip peer

Învățarea în cadrul cursurilor MOOC este o experiență interactivă realizată cel mai bine într-un climat de relaționare, respect reciproc și sprijin. Învățarea devine semnificativă, dacă baza de predare a cursului MOOC constituie facilitarea proceselor cognitive, pentru obținerea unor rezultate semnificative din punct de vedere educațional.

Concluzii

Unicitatea unui curs MOOC se referă, parțial, atât la utilizarea a componentelor deschise, cât și a componentelor online ale educației, dar în special la caracteristica de masivitate.

Analiza literaturii a evidențiat condițiile care încurajează implicarea utilizatorilor în procesul de învățare într-un mediu conectivist de învățare, și anume: prezența socială a

profesorilor și a cursanților, învățarea într-o manieră autonomă, colaborarea și creativitatea—factori necesari pentru învățarea activă într-un mediu de învățare complex.

Având în vedere diversitatea variată de opțiuni de formare profesională disponibilă online, studenții moderni și utilizatorii au, cu siguranță, o serie de oportunități de a-și îmbunătăți perspectivele de carieră cu ajutorul cursurilor MOOC.

Adoptarea cursurilor MOOC în instituțiile de învățământ superior este o provocare, deși deschide noi oportunități în crearea de rețele în cadrul comunităților și noi forme participative de comunicare și colaborare atât pentru studenți, cât și pentru profesori.

Bibliografie

1. Bayne S., Ross J. The pedagogy of the Massive Open Online Course: the UK view. The Higher Education Academy, publicat 06.05.2014.
https://www.heacademy.ac.uk/system/files/hea_edinburgh_mooc_web_240314_1.pdf (accesat 05.09.2017).
2. Eisengraeber-Pabst D., Vogt S., Deimann M. The academic library – a hidden stakeholder-in theage of MOOCs. În repozitoriul IFLA Library, 06.06.2014.
<http://library.ifla.org/905/1/210-eisengraeber-en.pdf> (accesat 09.09.2017).
3. Kennedy J. Characteristics of Massive Open Online Courses (MOOCs): A Research Review, 2009-2012. În revista Journal of

Interactive Online Learning, Volume 13, Number 1, Spring 2014 ISSN: 1541-4914.
<http://www.ncolr.org/jiol/issues/pdf/13.1.1.pdf> (accesat 09.09.2017).

4. Pili O., Admiraal W.A Taxonomy of Massive Open Online Courses. În revista Contemporary Educational Technology, 2016, 7 (3), pp. 223-240.
5. Massive List of MOOC Providers Around The World. Where to Fiind MOOCs: The Definitive Guideto MOOC Providers.
<https://www.class-central.com/report/mooc-providers-list/> (accesat 02.10.2017).
6. The Best MOOC Platforms of 2017.
https://www.reviews.com/mooc-platforms/#the_best (accesat 02.10.2017).
7. Glance G.D., Forsey M., Riley M. The pedagogical foudation of massive open online courses. În revista online First Monday, Vol. 18, nr. 5-6, mai, 2013.
<http://firstmonday.org/article/view/4350/3673#author> (accesat 10.09.2017).
8. Patru M., Balaji B. Making Sense of MOOCs. A Guide for Policy-Makers in Developing Countries. UNESCO and Commonwealth of Learning, 2016 ISBN 978-92-3-100157-4
<http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002451/245122E.pdf> (accesat 09.10.2017).
9. Grover Sh., Franz P., Schneider E., Pea R. The MOOC as Distributed Intelligence: Dimensions of a Framework & Evaluation of MOOCs Stanford Graduate School of Education, Stanford, CA.